

CURRÍCULO

Educación primaria

5º

Lingua Galega e
Literatura

XUNTA
DE GALICIA

1. Lingua Galega e Literatura

1.1 Introducción

A lingua é un instrumento de comunicación empregado a diario para entender e producir mensaxes nos ámbitos comunicativos orais e escritos; ademais, está presente nos procesos de ensino-aprendizaxe. Na sociedade actual a competencia comunicativa e lingüística móstrase esencial para poder desenvolverse na meirande parte dos aspectos, circunstancias e situacións da vida. Na era das tecnoloxías da información e da profusión de medios de comunicación, todo o alumnado e todas as persoas deben estar preparadas para entender, elaborar e producir calquera tipo de mensaxe.

O currículo de Lingua Galega e Literatura deséñase coa vista posta no modelo de alumnado proposto no perfil de saída do alumnado ao termo da ensinanza básica, a partir dos descritores operativos que concretan o desenvolvemento competencial esperado ao terminar a etapa de educación primaria. Ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa lingüística do alumnado en galego. Dentro do ensino desta área, a literatura vai ter un valor significativo como produto e expresión artística dunha cultura de seu e de relación con outras manifestacións artísticas e culturais da contorna de Galicia, de España e do mundo. Aprender e expresarse en lingua galega e coñecer e valorar a propia literatura implica achegarse e entender ese sistema de comunicación e de expresión, polo que se transmiten e se manifestan os significados culturais e os modos singulares de entender e interpretar a realidade. Así, o currículo organízase ao redor das estratexias relacionadas con falar, escoitar, ler e escribir en lingua galega, co fin de lle proporcionar ao alumnado ferramentas que lle permitan responder os retos da sociedade do século XXI, que demanda persoas cultas, críticas e ben informadas; capaces de facer un uso eficaz e ético das palabras; respectuosas cara ás diferenzas; con capacidade de transformar a información en coñecemento e de aprender por si mesmas, informarse, colaborar e traballar en equipo; creativas e emprendedoras; cultas e comprometidas co desenvolvemento sustentable, a defensa dos dereitos humanos e a convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática.

O elemento básico do currículo son os obxectivos da área, que identifican que queremos que o alumnado faga, como queremos que o faga e para que queremos que o faga e cuxa finalidade é concretar e vertebrar a contribución da área de Lingua Galega e Literatura aos obxectivos xerais de etapa e ao desenvolvemento do perfil de saída. Recollen a finalidade última das ensinanzas da área, entendida en termos de mobilización das aprendizaxes. O primeiro destes obxectivos de Lingua Galega e Literatura oriéntase ao recoñecemento da diversidade e variedades lingüísticas da contorna, de Galicia e de España, para favorecer actitudes de respecto cara á diversidade

étnica e cultural, combater prexuízos e estereotipos lingüísticos e iniciarse na reflexión interlingüística, incluídas as linguas de signos. Espérase que nesta etapa se produza a adquisición e consolidación do código escrito. En todo caso, debe partirse da diversidade de traxectorias educativas do alumnado e as aprendizaxes deben producirse a partir da reflexión, comprensión ou produción de textos de uso social. En consonancia con iso, un segundo grupo de obxectivos relaciónase coa produción, comprensión e interacción oral e escrita, incorporando as formas de comunicación de corte tecnolóxico e atendendo ao ámbito persoal, educativo e social. Neste sentido, a transformación dixital dos centros educativos debe contribuir á mellora das competencias e influír, de xeito significativo, nos procesos de ensino-aprendizaxe. Cuestión esta que ten que ir acompañada dun cambio de metodoloxía e da participación activa do alumnado. Por outra banda, saber ler hoxe implica tamén saber navegar e buscar na Rede e seleccionar información fiable con distintos propósitos. Así, o obxectivo sexto senta as bases da alfabetización mediática e informacional. Respondendo á necesidade de ensinar a ler todo tipo de textos e con distintos propósitos de lectura, os obxectivos sétimo e oitavo resérvanse para a lectura literaria acompañada, tanto autónoma como compartida na aula. Adóptase así un dobre enfoque coa intención de iniciarse en dous procesos paralelos: por unha banda, o da adquisición do hábito lector autónomo e, por outra, o do desenvolvemento de habilidades de achegamento e interpretación dos textos literarios. Prestarase especial atención ao recoñecemento das mulleres escritoras en galego. O obxectivo noveno atende a unha primeira aproximación á reflexión sobre a lingua e os seus usos, tendo presente que, na actualidade, a lingua galega é unha lingua minorizada, pero expresión e representación dunha cultura propia; mentres que o décimo, relativo á ética da comunicación, é de carácter transversal a todos eles. Céntrase nas prácticas comunicativas non discriminatorias, para identificar e rexeitar os abusos de poder a través da palabra, fomentar a igualdade desde unha perspectiva de xénero e as condutas non sexistas, así como a xestión dialogada de conflitos, en consonancia coa prevención de calquera tipo de violencia, incluíndo, en todo caso, a violencia de xénero e a aposta pola cultura da paz.

O logro destes obxectivos debe producirse de maneira progresiva ao longo da etapa e sempre respectando os procesos individuais de maduración cognitiva. Partirase no primeiro ciclo da exploración, a interacción e a interpretación da contorna, acompañando o alumnado nos procesos de observación e análise en contextos significativos e na reflexión sobre modelos textuais adecuados, para ir avanzando, ao longo da etapa, cara a unha crecente confianza e autonomía na produción e comprensión lingüística. Dado o enfoque inequivocamente competencial da educación lingüística, a gradación entre ciclos establécese en función da complexidade dos textos, dos contextos de uso, das habilidades de interpretación ou de produción requiridas, da metalinguaxe necesaria para reflexionar sobre os usos, así como do grao de autonomía conferido ao alumnado.

Existe, xa que logo, un evidente paralelismo entre os ciclos entre si e en relación coa etapa de educación secundaria obrigatoria, onde se producirá unha maior progresión cara á autonomía do alumnado, así como unha maior diversidade e complexidade das prácticas discursivas en diferentes ámbitos de uso e máis plurais, subliñarase o papel das convencións literarias e do contexto histórico na comprensión dos textos literarios e a reflexión sobre o funcionamento da lingua e os seus usos adquirirá un papel máis relevante.

Para determinar o progreso no grao de adquisición destes obxectivos ao longo da etapa, os criterios de avaliación establécense para cada un dos ciclos e cursos da etapa. Estes criterios fórmulanse dun modo claramente competencial, atendendo tanto aos produtos finais esperados como aos procesos e actitudes que acompañan a súa elaboración. Todo iso reclama ferramentas e instrumentos de avaliación variados e dotados de capacidade diagnóstica e de mellora.

Para abordar as actuacións descritas nos obxectivos, é imprescindible adquirir e mobilizar os contidos da área. As aprendizaxes de Lingua Galega e Literatura non poden concibirse, de ningún xeito, como a mera transmisión e recepción de contidos disciplinares; pola contra, deben entenderse como un proceso en construción e baseado na reflexión e na análise acompañada, cuxo fin último é formar persoas capaces de comunicarse de maneira eficaz e ética. Os criterios de avaliación e os contidos da área agrúpanse en bloques temáticos que, como todo o currículo, ten unha estrutura semellante nos seis cursos da educación primaria.

O bloque 1, As linguas e os seus falantes, procura, a través dos criterios de avaliación e contidos deseñados, familiarizar o alumnado coa diversidade cultural e lingüística da súa contorna, favorecendo a reflexión interlingüística, a identificación e rexeitamento dos prexuízos lingüísticos e a valoración da diversidade cultural. Establecer relacións entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender axuda o alumnado a reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos na lingua galega. O uso dunha linguaxe, verbal e non verbal, non discriminatoria, respectuosa coas diferenzas e coa perspectiva de xénero constitúe outro dos núcleos importantes de aprendizaxe.

O bloque 2, Comunicación oral, recolle aspectos fundamentais da lingua oral. O uso oral do galego ten o propósito de favorecer a adquisición de destrezas específicas de pronuncia e entoación axeitadas; de estratexias de recoñecemento, selección e interpretación da información; da construción e comunicación do coñecemento mediante a planificación e produción de textos orais en galego e multimodais; da identificación e modelización das propiedades e tipoloxías dos textos; da interacción oral en situacións de aula e de escoita activa na resolución dialogada de conflitos, respectando as normas esenciais da cortesía lingüística. A lectura e a produción oral

implican unha paulatina mellora na comprensión de textos e inciden na aprendizaxe da propia lingua: a lingua galega.

O bloque 3, Comunicación escrita, inclúe aspectos básicos e indispensables da lingua escrita, intensificando gradualmente o uso persoal, autónomo e creativo da lingua escrita en galego. Implica o coñecemento das posibilidades que ofrece o código desde a perspectiva do léxico, da ortografía, da estrutura do discurso e das dimensións ética e estética. A produción de textos escritos en galego e multimodais suporá a procura do xénero discursivo e do tipo de texto adecuado para cada situación comunicativa, utilizando, tanto de forma individual como colectiva, estratexias de planificación, redacción, revisión e edición. Nesta etapa teñen que consolidarse o dominio de técnicas gráficas, a relación entre son e grafía, as normas ortográficas convencionais e a disposición do texto desde as diferentes fases do proceso evolutivo da escritura. A lectura, tanto de forma individual como compartida, e a comprensión lectora permitiránlle ao alumnado adquirir as destrezas necesarias para a identificación das ideas máis relevantes e do sentido global dos textos, para a realización de inferencias e para a detección dos usos discriminatorios da linguaxe.

O bloque 4, Alfabetización mediática e informacional, integra criterios de avaliación e contidos relacionados coa busca, selección e contraste da información procedente de fontes documentais variadas en distintos soportes e formatos con criterios de fiabilidade e pertinencia. Proponse un proceso de investigación e pescuda para que o alumnado, individualmente ou de forma cooperativa, prograse na planificación e busca de información en diversos contextos, formatos e soportes, para transformala, xestionala, comunicala de xeito persoal e creativo, e utilízala con distintos fins, adoptando un punto de vista crítico e de respecto pola propiedade intelectual. As bibliotecas de aula, do centro e as virtuais serán os espazos ideais para desenvolver proxectos globais e interdisciplinares, coa utilización de todos os recursos dixitais dos que dispoñan.

O bloque 5, Educación literaria, asume o obxectivo de facer do alumnado lectores e lectoras competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Acadar este obxectivo supón iniciar un camiño de progreso deseñado cara á construción de personalidades lectoras. A lectura, a comprensión e interpretación de obras próximas aos seus gustos e á súa madurez cognitiva, o recoñecemento dos elementos básicos da obra literaria, a dramatización ou interpretación de fragmentos e a creación de textos propios en lingua galega con intención literaria facilitarán o progreso na construción da identidade lectora, na comprensión das relacións con outras manifestacións artísticas ou culturais e no coñecemento básico sobre obras representativas tradicionais e actuais da nosa literatura. Resulta fundamental que o alumnado se familiarice con referentes literarios e culturais compartidos de Galicia. As bibliotecas de

aula, do centro e as dixitais conformarán os escenarios básicos para as actividades literarias compartidas.

O bloque 6, Reflexións sobre a lingua e os seus usos no marco de propostas a produción e comprensión de textos orais, escritos ou multimodais, incorpora criterios de avaliación e contidos relacionados co coñecemento da lingua galega e a súa organización, facilitando a construción guiada de conclusións propias sobre o sistema lingüístico e a mellora dos textos propios. Supón para o alumnado o establecemento de xeneralizacións básicas respecto do funcionamento da lingua e préstalles especial atención ás diferentes relacións de forma, función, concordancia e significado entre as palabras e grupos de palabras; á observación e comprensión das regras de acentuación; ás modalidades oracionais en relación coa intención comunicativa; á correlación temporal establecida polos tempos verbais e ao uso de dicionarios, en distintos soportes. Preténdese, así mesmo, facilitarlle e permitirlle ao alumnado o coñecemento e a reflexión sobre a situación da lingua galega dentro dun contexto plurilingüe e a identificación de similitudes e diferenzas entre as linguas da contorna e do seu ámbito escolar para acadar unha competencia comunicativa integrada.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da área
<p>OBX1. Recoñecer a diversidade lingüística do mundo a partir da identificación das linguas do alumnado e a realidade lingüística de Galicia e plurilingüe e multicultural de España para favorecer a reflexión interlingüística, para identificar e rexeitar estereotipos e prexuízos lingüísticos, e para valorar esa diversidade como fonte de riqueza cultural.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ En moitas das nosas aulas utilízanse linguas ou variantes lingüísticas diferentes da lingua vehicular de aprendizaxe. Esta diversidade lingüística debe servir como base sobre a que achegarse ao coñecemento da realidade lingüística de Galicia e plurilingüe de España e do mundo. En primeiro lugar, para axudar o alumnado a valorar a riqueza cultural que iso supón e a detectar e evitar os prexuízos lingüísticos; en segundo lugar, para ir tomando conciencia sobre o funcionamento das linguas a partir da observación e comparación entre elas, incluída unha primeira aproximación ao coñecemento das linguas de signos. ▪ O galego é unha lingua que posúe unha significativa diversidade de variantes lingüísticas. Como ocorre con calquera outro idioma, o galego evoluciona da man dos cambios sociais. A aula constitúe unha contorna privilexiada para comprender a lingua galega como mostra de identidade e como medio de comunicación e expresión que transmite e manifesta os significados culturais e os modos singulares de entender e interpretar a realidade; e para aproximarse a unha visión global do galego na propia comunidade, en España e no mundo, coa finalidade última de promover o exercicio dunha cidadanía próxima e mundial sensibilizada, informada e comprometida cos dereitos lingüísticos individuais e colectivos, nun marco de interculturalidade e respecto aos dereitos humanos. ▪ A mediación interlingüística favorecerá o tratamento integrado das linguas na aula, baseado nunha relevante harmonización de contidos e competencias ao longo da etapa, tanto respecto da área de Lingua Galega e

Literatura, coa que está a Lingua Castelá e Literatura estreitamente relacionada, como das linguas estranxeiras. Este tratamento integrado debe servir lle ao alumnado para considerar e valorar as relacións de tipo lingüístico e a pluralidade lingüística do mundo como unha fonte de riqueza cultural, partindo da propia contorna e axudándoo a comprender as relacións de tipo lingüístico e favorecer a súa reflexión nun ámbito multicultural e interlingüístico.

OBX2. Comprender e interpretar textos orais e multimodais identificando o sentido xeral e a información máis relevante, e valorando con axuda aspectos formais e de contido básicos para construír coñecemento e responder a diferentes necesidades comunicativas.

- No proceso de comunicaciónponse en xogo, ademais do coñecemento compartido entre emisor e receptor, outros elementos contextuais e cotextuais que permiten ir máis alá do significado do texto e interpretar e comprender o seu sentido. A escola pode e debe incorporar prácticas discursivas de diferentes ámbitos, significativas para o alumnado, que aborden temas de relevancia ecosocial e cultural. Este obxectivo contribúe ao fin último de iniciarse na aprendizaxe de estratexias que permitan desenvolverse como individuos que se comunican de maneira eficaz e ética, ben informados e con capacidade crítica.
- A comprensión e interpretación de mensaxes orais en lingua galega require a adquisición de destrezas específicas: dende as máis básicas ao comezo da etapa, ata aquelas que, ao final do último ciclo, lle permitirán ao alumnado obter, seleccionar, valorar e relacionar informacións procedentes de medios de comunicación e do contexto escolar (especialmente de tipo espacial, temporal e de secuencia lóxica), escoitar de maneira activa, realizar inferencias e deducións, distinguir a información da opinión e iniciarse na interpretación dalgúns elementos sinxelos implícitos, como a ironía ou o dobre sentido. No ámbito social, débense ter en conta a profusión de textos de carácter multimodal, que reclaman unha específica alfabetización audiovisual e mediática para lles facer fronte aos riscos de manipulación e desinformación.
- O coñecemento de textos de transmisión oral da contorna e de Galicia serviralle ao alumnado para unha maior comprensión da tradición popular galega e para valorar a diversidade cultural e os modos en que as persoas entenden e interpretan a realidade.

OBX3. Producir textos orais e multimodais con coherencia, claridade e rexistro adecuados para expresar ideas, sentimentos e conceptos; construír coñecemento; establecer vínculos persoais; e participar con autonomía e unha actitude cooperativa e empática en interaccións orais variadas.

- O desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado pasa necesariamente pola atención aos usos orais, como vehículos de expresión, aprendizaxe e control da propia conduta. A clase de Lingua Galega e Literatura ofrecerá contextos diversificados e significativos onde o alumnado poida tomar a palabra e conversar cos seus iguais en diálogos pedagoxicamente orientados, estimulando así a incipiente reflexión sobre os usos orais formais ou informais, espontáneos ou planificados. A interacción oral require ir adquirindo estratexias para tomar e ceder a palabra, desenvolver actitudes de escoita activa, expresarse con fluidez, claridade, correcta dicción e co ton e o rexistro adecuados, así como iniciarse no uso de estratexias de cortesía e de cooperación conversacional.
- A produción oral formal convida a iniciarse nas estratexias básicas de planificación e coherencia, que se irán asimilando, de maneira acompañada, ao longo da etapa. Proporcionaranse tamén modelos axustados ás distintas situacións comunicativas e ámbitos, que ofrezan pautas para ordenar o texto oral e adecuar o rexistro e o comportamento non verbal: acenos, movementos, mirada, corporalidade etc. Por outra banda, as tecnoloxías da información e da comunicación facilitan novos formatos para a comunicación oral multimodal, tanto síncrona como

asíncrona, e permiten tamén o rexistro das producións orais do alumnado en galego para a súa difusión en contextos reais e a súa posterior análise e revisión.

OBX4. Comprender e interpretar textos escritos e multimodais, recoñecendo o sentido global, as ideas principais e a información explícita e implícita, e realizando con axuda reflexións elementais sobre aspectos formais e de contido, para adquirir e construír coñecemento e para responder a necesidades e intereses comunicativos diversos.

- O desenvolvemento da competencia lectora iníciase no primeiro ciclo coa motivación cara ás prácticas de lectura. Comeza así o achegamento a estratexias dirixidas, por unha banda, a localizar, entender e integrar a información relevante e explícita; e, por outra, a transcender algúns significados literais, realizando con axuda inferencias directas, atendendo a aspectos formais e non verbais elementais (imaxes, distribución do texto etc.). Nesta fase, prestarase especial atención á comprensión reflexiva mediante a lectura silenciosa e en voz alta, acompañada de imaxes. No segundo ciclo, o alumnado debe adquirir estratexias que lle permitan realizar un número cada vez maior de inferencias directas (xeneralizacións, propósito do texto), sempre de maneira acompañada e contextualizada en situacións de aprendizaxe arredor de textos propios de diferentes ámbitos. En paralelo, identificarase un maior número de elementos non estritamente textuais, como tipografías ou subliñados. Cara ao final da etapa, de maneira progresivamente autónoma, o alumnado será capaz de comprender e valorar a información en textos escritos variados con distintos propósitos de lectura, transcendendo algúns significados superficiais, realizando inferencias directas e mesmo captando o dobre sentido ou a ironía e estimulando o seu espírito e pensamento críticos.
- A finalidade deste obxectivo é sentar as bases para formar lectores competentes, autónomos e críticos de todo tipo de textos en galego, capaces de avaliar a súa calidade e fiabilidade e de responder a diferentes propósitos de lectura en todos os ámbitos da súa vida. En todo caso, a alfabetización requirida para responder os retos do século XXI pasa necesariamente polo ensino da lectura dos hipertextos.

OBX5. Producir textos escritos e multimodais, con corrección gramatical e ortográfica básicas, seriando correctamente os contidos e aplicando estratexias elementais de planificación, textualización, redacción, revisión e edición para construír coñecemento e para dar resposta a demandas comunicativas concretas.

- Os textos elaboraranse no contexto das relacións interpersoais na aula ou coa intención de organizar ou compartir información. Ao longo da etapa, irase avanzando nun proceso evolutivo acompañado, dirixido á adquisición de estratexias que permitan expresarse de forma coherente mediante escritos, individuais ou grupais, propios de ámbitos máis amplos referidos a feitos próximos á súa experiencia, como os medios de comunicación social ou relacionados con outras áreas de aprendizaxe. Aprender a elaborar de forma acompañada textos en galego que lle axuden a organizar a información, o pensamento e desenvolvan a creatividade —como resumos e esquemas sinxelos—, axudará a progresar na adquisición da competencia de aprender a aprender. Espérase conseguir, de maneira paulatina, a automatización das normas ortográficas de aparición frecuente e a resolución de dúbidas ortográficas mediante a reflexión guiada nos procesos de mellora dos textos coa utilización dos apoios pertinentes e de estratexias sinxelas, tanto individuais como grupais, de planificación, redacción, revisión e edición.
- Mesmo nas súas formas máis espontáneas, escribir un texto en lingua galega implica planificar —a partir de modelos ou pautas—, revisar —de maneira individual ou compartida— e editar. Todo iso debe traballarse na clase. En todo caso, saber escribir no século XXI significa facelo en diferentes soportes e formatos. A posibilidade de edición e difusión dixital dos escritos na rede ofrece un contexto real ás prácticas comunicativas escritas, á vez que convida

a dar o paso cara ao hipertextual e multimodal. É o momento de iniciarse na reflexión sobre os aspectos elementais da propiedade intelectual, o respecto á privacidade ou a responsabilidade na transmisión de falsidades e manipulacións.

OBX6. Buscar, seleccionar e contrastar información procedente de dúas ou máis fontes, de forma planificada e co debido acompañamento, avaliando a súa fiabilidade e recoñecendo algúns riscos de manipulación e desinformación, para transformala en coñecemento e para comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista persoal e respectuoso coa propiedade intelectual.

- Ter acceso á información non garante en por si o coñecemento, entendido este como ferramenta esencial para lles facer fronte aos retos do século XXI. Por iso é imprescindible que o alumnado se inicie na adquisición de habilidades e destrezas para acceder á información, xestionala, avaliála e comunicala, adoptando un punto de vista crítico e persoal, así como unha actitude ética e responsable coa propiedade intelectual, recoñecendo as fontes orixinais sobre as que elabora o seu traballo.
- Proponse así un proceso de acompañamento que vaia guiando o alumnado para que, individualmente ou de forma cooperativa, prograse cara a unha certa autonomía na planificación e procura de información en contextos persoais, ecosociais ou educativos, para transformala, comunicala de maneira persoal e creativa, e utilízala con distintos fins, e que implique a localización, a selección e o contraste de distintas fontes. Estes procesos de investigación deben ir acompañados da reflexión guiada que permita avaliar a súa fiabilidade, seguridade e pertinencia, e distinguir entre feitos e opinións. Mediante o autocontrol, a autocorrección e a autorregulación, o alumnado irá adquirindo as ferramentas intelectuais necesarias para desenvolver a habilidade de analizar e avaliar situacións e informacións e para conformar un pensamento crítico.
- Deben proporse modelos básicos para orientar o alumnado con respecto ás convencións establecidas para a comunicación do coñecemento adquirido en distintos formatos e soportes. A biblioteca escolar, entendida como un espazo creativo de aprendizaxe, será a contorna ideal para a adquisición desta competencia, mediante proxectos globais e interdisciplinares.

OBX7. Ler de maneira autónoma obras diversas seleccionadas atendendo aos seus gustos e intereses, compartindo as experiencias de lectura, para iniciar a construción da identidade lectora, para fomentar o gusto pola lectura como fonte de pracer e para gozar da súa dimensión social.

- Desenvolver este obxectivo implica iniciar un camiño de progreso planificado cara á construción de personalidades lectoras en galego, o que require a dedicación dun tempo periódico e constante á lectura individual, acompañado das estratexias e estruturas adecuadas para iniciar a configuración da autonomía e a identidade lectora, que deberá desenvolverse ao longo de toda a vida. A construción da identidade lectora apela ao autoconcepto que cada un vai conformando de si mesmo como lector e relaciónase especialmente coa selección dos textos e cos hábitos lectores. Trátase, xa que logo, de fortalecer a autoimaxe de cada estudante como suxeito lector para que iso axude a ler máis e mellor. Para iso hai que partir da configuración dun corpus de textos en lingua galega adecuado e variado, equilibrando a presenza de autoras e autores, e que responda aos intereses e necesidades individuais, e favoreza o achegamento cara á reflexión sobre os grandes retos do século XXI. Seleccionaranse, preferentemente, textos que faciliten ou propicien a reflexión sobre valores como a cultura de paz, os dereitos da infancia, a igualdade de xénero e o respecto cara á diversidade familiar, funcional e étnico-cultural.
- A biblioteca escolar debe converterse nun centro neuráxico de aprendizaxe dos saberes básicos e da adquisición de competencias, que ofrece recursos tanto para compartir, reflexionar e expresar preferencias persoais ao redor

da lectura, como para impulsar a innovación, a creatividade e o pensamento crítico da comunidade educativa. É tamén recomendable configurar comunidades lectoras con referentes compartidos; desenvolver estratexias que axuden o alumnado a seleccionar os textos do seu interese, apropiarse deles e compartir de maneira persoal e creativa a súa propia experiencia de lectura; e establecer contextos nos que xurdan motivos para ler, a partir de retos de indagación e contraste, e que propoñan maneiras de vincular afectivamente os lectores e lectoras cos textos. A medida que se avance na adquisición do obxectivo será posible ir reducindo progresivamente o acompañamento docente.

OBX8. Ler, interpretar e analizar, de maneira acompañada, obras ou fragmentos literarios adecuados ao seu desenvolvemento, establecendo relacións entre eles e identificando o xénero literario e as súas convencións fundamentais, para iniciarse no recoñecemento da literatura como manifestación artística e fonte de pracer, coñecemento e inspiración para crear textos de intención literaria.

- A educación literaria concíbese como unha aproximación á literatura desde as súas expresións máis sinxelas, tanto orais como escritas. É imprescindible favorecer experiencias pracentiras que familiaricen o alumnado con referentes literarios e culturais compartidos de Galicia, que inclúan unha diversidade de autoras e autores, partindo dos máis próximos, que o acheguen á representación e interpretación simbólica e que senten as bases para consolidar o hábito lector e unha progresiva autonomía lectora. De novo, a participación en comunidades lectoras achegará valor engadido a este respecto.
- Proponse traballar na aula a partir dunha selección de obras ou textos literarios en lingua galega adecuados aos intereses e necesidades infantís, en distintos soportes, que se presentarán organizados ao redor de itinerarios lectores, en función de distintos criterios (temáticos, por xénero literario etc.) para que o alumnado poida establecer relacións entre eles e vaia construindo, aínda de maneira incipiente, un mapa literario. Estes textos, ademais de ser o punto de partida para distintas actividades (escoita de textos; lectura guiada, acompañada e autónoma, silenciosa ou en voz alta, coa entoación e o ritmo adecuados; lectura dramatizada, recitado, xogos retóricos etc.), servirán tamén como modelo para a creación de textos con intención lúdica, artística e creativa e para establecer relacións e diálogos con outras manifestacións artísticas e culturais. A introdución no coñecemento da literatura galega debe servir lle ao alumnado para valorar a súa importancia e singularidade como produto e expresión artística dunha cultura de seu e de relación con outras manifestacións artísticas e culturais da contorna, de Galicia e do mundo.

OBX9. Reflexionar de forma guiada sobre a linguaxe a partir de procesos de produción e comprensión de textos en contextos significativos, utilizando a terminoloxía elemental adecuada para iniciarse no desenvolvemento da conciencia lingüística e para mellorar as destrezas de produción e comprensión oral e escrita.

- As primeiras reflexións sobre a linguaxe deben partir do coñecemento intuitivo que o alumnado ten como usuario dunha lingua e deben producirse sempre de maneira significativa, en contextos de produción e comprensión de textos, nunca como un proceso illado. Co acompañamento debido, que irá proporcionando un nivel progresivo de autonomía, propiciarase a comparación e transformación de palabras, frases, enunciados ou textos, para que o alumnado aprecie en que medida os cambios producidos afectan o texto, mellorando ou prexudicando a súa comprensión. Observaranse así diferentes relacións de forma, función e significado entre as palabras ou os grupos de palabras. A partir de aí, poderanse formular hipóteses, buscar exemplos e contraexemplos, establecer contrastes e comparacións etc. co fin de formular xeneralizacións que establecerán pontes entre o uso e o coñecemento

lingüístico sistemático desde idades temperás, primeiro utilizando unha linguaxe común, máis próxima á realidade do escolar e da súa contorna, para despois ir introducindo de maneira progresiva a terminoloxía específica.

- Outras vías de reflexión poden xurdir a partir da observación das diferenzas entre a lingua oral e escrita, entre as distintas tipoloxías textuais e xéneros discursivos, ou mediante a iniciación no contraste interlingüístico a partir das distintas linguas do alumnado e daquelas integradas na realidade escolar. Neste sentido, o alumnado debe inferir que aprender e expresarse en lingua galega, valorándoa como lingua propia e mostra da identidade de Galicia, supón recoñecer a existencia da diversidade lingüística como factor cultural enriquecedor. En definitiva, trátase de estimular a reflexión lingüística axustada ás limitadas posibilidades de abstracción destas idades e vinculada aos usos reais, que inicie a construción dos coñecementos sobre a lingua que resultarán imprescindibles para un mellor uso e unha comunicación máis eficaz.

OBX10. Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática utilizando unha linguaxe non discriminatoria e detectando e rexeitando os abusos de poder a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz senón tamén ético da linguaxe.

- Iniciarse na adquisición deste obxectivo implica iniciar unha aprendizaxe cuxo resultado sexa formar persoas, non só eficaces á hora de comunicarse, senón que poñan as palabras ao servizo dunha finalidade conforme cun imperativo ético e edificante: erradicar os usos discriminatorios e manipuladores da linguaxe, así como os abusos de poder a través da palabra.
- No ámbito da comunicación persoal, a educación lingüística debe axudar a forxar relacións interpersoais baseadas na empatía e no respecto, que teñan en conta a perspectiva de xénero. Para iso, débense brindar ferramentas para a escoita activa, a comunicación asertiva, a deliberación argumentada e a resolución dialogada dos conflitos, favorecendo a construción de opinións persoais razoadas, reflexivas e xustificadas. No ámbito escolar e social, a educación lingüística debe capacitar para tomar a palabra no exercicio dunha cidadanía activa e comprometida na construción de sociedades máis equitativas, máis democráticas e máis responsables en relación cos grandes desafíos que como humanidade temos proxectados: a sustentabilidade do planeta, a erradicación das infinitas violencias e as crecentes desigualdades.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Terceiro ciclo

Quinto curso

Área de Lingua Galega e Literatura Terceiro ciclo 5º curso	
Bloque 1. As linguas e os seus falantes	
Criterios de avaliación	Obxectivos

<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Mostrar interese e respecto polas distintas linguas e variedades dialectais, incluídas as linguas de signos, identificando as características fundamentais das da súa contorna xeográfica, así como algúns trazos dos dialectos e linguas familiares do alumnado. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Detectar, de xeito guiado e con autonomía crecente en contextos próximos, prexuízos e estereotipos lingüísticos frecuentes, ofrecendo alternativas e valorando a pluralidade lingüística do mundo, particularmente a dualidade lingüística galego-castelán, como unha fonte de riqueza cultural, especialmente en comunidades bilingües como a galega. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Identificar as distintas linguas empregadas na súa contorna, valorando a diversidade cultural próxima. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios, recoñecendo os abusos de poder a través da palabra identificados mediante a reflexión grupal guiada sobre distintos aspectos, verbais e non verbais, que rexen a comunicación, tendo en conta unha consideración social equilibrada das dúas linguas oficiais. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> CA1.5. Usar unha linguaxe respectuosa coas diferenzas persoais, culturais e idiomáticas e coa perspectiva de xénero. 	OBX10
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Biografía lingüística persoal e mapa lingüístico da contorna xeográfica. Valoración da diversidade de linguas na nosa contorna e na nosa comunidade autónoma. Consideración social equilibrada das dúas linguas oficiais de Galicia. Estratexias de identificación de prexuízos e estereotipos lingüísticos, ofrecendo alternativas para estes. A diversidade etnocultural e lingüística como riqueza e ferramenta de reflexión interlingüística. Estratexias de recoñecemento de abusos de poder e prácticas discriminatorias pola linguaxe, a través da reflexión grupal. Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas e coa perspectiva de xénero. 	
Bloque 2. Comunicación oral	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA2.1. Comprender o sentido de textos orais e multimodais sinxelos, recoñecendo o tema, as ideas principais e as mensaxes explícitas e implícitas, valorando o seu contido e os elementos non verbais e formais básicos. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> CA2.2. Utilizar de xeito efectivo a linguaxe oral: escoitar con atención, recoller datos, preguntar, repreguntar e un vocabulario adecuado ao nivel. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> CA2.3. Producir textos orais e multimodais de maneira autónoma, coherente e fluída, en contextos formais sinxelos e utilizando correctamente recursos verbais e non verbais básicos. 	OBX3

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Participar en interaccións orais espontáneas ou reguladas, incorporando estratexias sinxelas de escoita activa, de cortesía lingüística e de cooperación conversacional, respectando o uso simultáneo das dúas linguas propias, de ser o caso. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.5. Expresarse oralmente con coherencia para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situacións, cun vocabulario axeitado ao seu nivel a partir de experiencias e interaccións orais próximas. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.6. Valorar os medios de comunicación social como instrumento de aprendizaxe e de acceso a informacións e experiencias doutras persoas. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.7. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios e a discriminación polo uso da lingua galega e os abusos de poder a través da palabra identificados mediante a reflexión grupal acompañada sobre distintos aspectos, verbais e non verbais, que rexen a comunicación, tendo en conta unha perspectiva de xénero. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.8. Mobilizar coa planificación e o acompañamento necesarios, estratexias básicas para a escoita activa, a comunicación asertiva e a deliberación argumentada, progresando na xestión dialogada de conflitos e propondo solucións creativas. 	OBX10

Contidos

- Contexto
 - Incidencia entre os compoñentes do feito comunicativo (situación, participantes, propósito comunicativo, canle e realidade bilingüe) na comunicación oral.
- Xéneros discursivos
 - Estratexias para a adquisición de destrezas sobre xéneros discursivos propios do ámbito persoal, social e educativo. Contido e forma. Redes sociais e os seus riscos.
 - Elementos básicos de contido en textos orais (tema, fórmulas fixas, léxico, inferencias de información).
 - Utilización dun vocabulario adaptado ao nivel sobre diferentes temáticas para unha mellor comunicación oral en distintas situacións.
 - Estratexias para a coherencia, cohesión e adecuación na produción e reprodución de textos orais en lingua galega.
- Procesos: interacción oral.
 - Estratexias para a utilización da linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe: escoitar, recoller datos, preguntar, exposición de ideas e para a identificación e interpretación do sentido global do texto e de integración da información explícita de textos orais e multimodais sinxelos.
 - Interacción oral adecuada en situacións de aula e en contextos formais pautados, con respecto ás estratexias de cortesía lingüística, evitando interferencias derivadas do bilingüismo.
 - Participación activa en situacións de comunicación, espontáneas e dirixidas, utilizando un discurso coherente, ordenado e lóxico, construíndo o discurso de acordo coas necesidades comunicativas de cada situación, valorando as normas que rexen a interacción oral, e mobilizando a empatía na escoita e na expresión para transmitir necesidades, vivencias e emocións propias e alleas.

<ul style="list-style-type: none"> – Estratexias de escoita activa e asertiva para a resolución dialogada de conflitos, utilizando unha linguaxe oral non discriminatória e de discriminación polo uso do galego como lingua de comunicación, con propostas propias e tendo en conta a perspectiva de xénero. ▪ Procesos: comprensión oral <ul style="list-style-type: none"> – Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais. – Audición, dramatización e reprodución de textos adecuados ao nivel que estimulen o seu interese e gustos. – Estratexias de identificación e interpretación do sentido global, a información relevante e a integración da información explícita de textos sociais orais e multimodais. – Comprensión global e específica de textos orais de diversa tipoloxía atendendo á forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos) e á súa intención comunicativa (informativos, literarios e prescritivos), desenvolvendo unha valoración crítica e detectando usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal. – Utilización dos medios de comunicación social textuais e multimodais como forma de aprendizaxe a través da lingua: prensa, radio, Internet. ▪ Procesos: produción oral <ul style="list-style-type: none"> – Produción e reprodución de textos orais de diversa tipoloxía segundo o seu formato e intención comunicativa, adecuados ao nivel e que estimulen o seu interese. Pronuncia e entoación adecuadas nos distintos contextos, atendendo á particularidade fonética da lingua galega. – Construción, comunicación e valoración crítica de coñecemento mediante a produción relativamente autónoma de textos orais e multimodais. – Elaboración de textos orais axeitados ao nivel, con utilización correcta dos elementos da prosodia e non verbais, empregando unha linguaxe verbal non discriminatória e respectuosa coas diferenzas.
--

Bloque 3. Comunicación escrita

criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Ler de maneira silenciosa e en voz alta textos escritos e multimodais sinxelos, identificando o sentido global e a información relevante, realizando inferencias a partir de estratexias básicas de comprensión antes, durante e despois da lectura de maneira acompañada e superando a interpretación literal. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Comprender distintos tipos de textos en lingua galega valorando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e como gozo persoal. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Utilizar estratexias para a comprensión lectora de textos de diversa tipoloxía, en lingua galega identificando palabras clave e anticipando hipóteses. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Analizar, de maneira progresivamente autónoma, o contido e aspectos formais e non formais elementais de textos escritos e multimodais, valorando o seu contido, estrutura, calidade, fiabilidade e idoneidade en función do propósito de lectura. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.5. Adquirir a eficacia lectora mediante unha planificación sistemática de mellora e o gusto pola lectura. 	OBX4

<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.6. Producir textos escritos e multimodais coherentes e sinxelos, en distintos soportes, a partir do modelo discursivo que mellor responda a cada situación comunicativa, progresando na aplicación das normas gramaticais e ortográficas básicas ao servizo da cohesión textual e mobilizando estratexias sinxelas, individuais ou grupais, de planificación, textualización, revisión e edición. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.7. Elaborar textos escritos e multimodais coherentes, en distintos soportes, integrando recursos gráficos ou paratextuais que faciliten a comprensión do sentido global e da información relevante. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.8. Utilizar, con certa autonomía, as bibliotecas da aula, do centro e das virtuais, comprendendo a súa organización e colaborando no seu coidado e interesarse por manter e ampliar unha biblioteca propia, tanto física como virtual, contextos variados da literatura galega. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.9. Acadar as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua escrita. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.10. Construír, a través da linguaxe, un pensamento crítico para evitar discriminacións e prexuízos. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.11. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios e identificar os abusos de poder a través da palabra a partir da reflexión individual e grupal sobre os aspectos básicos, verbais e non verbais, da comunicación, tendo en conta unha perspectiva de xénero. 	OBX10

Contidos

- Contexto
 - Incidencia entre os compoñentes do feito comunicativo (situación, participantes, propósito comunicativo, canle, rexistro) na comunicación escrita.
- Xéneros discursivos
 - Estratexias para a adquisición de destrezas sobre xéneros discursivos propios do ámbito persoal, social e educativo. Contido e forma. Redes sociais e os seus riscos.
 - Intención comunicativa e claves da tipoloxía textual básica: narración, descrición, diálogo, exposición e argumentación breve.
 - Elementos básicos de contido en textos escritos (tema, fórmulas fixas, léxico, inferencias de información) e forma (estrutura, formato, título, imaxes, tipografía).
 - Estratexias elementais para a coherencia, cohesión e adecuación dos textos escritos, en lingua galega.
 - Estratexias básicas para o coñecemento da estrutura da lingua, a gramática, o vocabulario, así como as regras de ortografía que favorecen unha comunicación máis eficaz.
 - Construción do pensamento crítico a través da lingua para evitar a discriminación.
- Procesos: comprensión lectora
 - Lectura grupal ou individual de textos literarios e non literarios con entoación e ritmo progresivamente fluidos.
 - Estratexias de identificación e valoración do sentido global do texto, de integración da información explícita e de realización de inferencias para superar o sentido literal de textos en fontes documentais diversas en procesos de comprensión de textos escritos en lingua galega.

- Elementos gráficos, textuais e paratextuais progresivamente complexos que favorecen a comprensión antes, durante e despois da experiencia lectora.
- Estratexias de coñecemento progresivamente autónomo de recursos lingüísticos diversos, tanto en papel como dixitais, para mellorar a comprensión de textos.
- Valoración da lectura, en lingua galega, como medio para ampliar o vocabulario e consolidar a ortografía correcta.
- Comprensión global e específica de textos diversos da literatura galega, atendendo á forma da mensaxe (descriptivos, narrativos, dialogados, expositivos) e a súa intención comunicativa (informativos, literarios e prescritivos), desenvolvendo unha valoración crítica destes.
- Uso da biblioteca para a lectura dos libros propostos, na procura de información e a súa utilización como fonte de información e lecer.
- Uso das bibliotecas de aula, do centro e das virtuais, mostrando coñecementos básicos da súa organización (catalogación, funcionamento) e participación en actividades de corte literario. Interese por manter a biblioteca propia e persoal, ampliando os seus fondos físicos e virtuais, con textos variados da literatura galega.
- Estratexias para detectar usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónica en textos escritos.
- Procesos: produción escrita
 - Elaboración de textos, con presentación coidada, utilizando a lingua galega con intención comunicativa e creatividade.
 - Estratexias elementais, individuais ou grupais, de planificación, redacción, revisión e edición de textos escritos e multimodais de relativa complexidade, con distintos propósitos comunicativos.
 - Aplicación progresiva das normas ortográficas básicas e cohesión do texto na produción e corrección: mantemento do tempo verbal, puntuación, concordancia básica e acentuación.
 - Uso de fontes documentais diversas, tanto en papel como dixitais, para mellorar a expresión escrita en lingua galega.
 - Produción de textos escritos e multimodais coherentes, en soporte físico ou dixital, con cohesión e adecuación textual mediante a selección, en cada situación comunicativa, do modelo discursivo que corresponda, usando as normas ortográficas axeitadas ao seu nivel e perfeccionándose na mobilización de estratexias sinxelas, individuais ou grupais, de planificación, redacción, revisión e autocorrección.
 - Elementos gráficos e paratextuais que faciliten a organización e claridade do texto.
 - Valoración da propia produción escrita e da produción escrita dos compañeiros e compañeiras.
 - Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 4. Alfabetización mediática e informacional

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ■ CA4.1. Desenvolver un proceso de investigación individual, sobre algún tema de interese, realizado de maneira autónoma que implique a localización, selección e contraste de información de distintas fontes, incluídas as dixitais, mediante a adaptación creativa de modelos dados. 	OBX6

<ul style="list-style-type: none"> CA4.2. Compartir os resultados dun proceso de investigación individual ou grupal, sobre algún tema de interese persoal ou ecosocial, realizado de maneira progresivamente autónoma, que implique a localización, selección e contraste de información de distintas fontes incluídas as dixitais. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA4.3. Utilizar a biblioteca de aula e centro para localizar lecturas axeitadas ao seu gusto persoal e intereses, aplicando as normas básicas do seu funcionamento. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA4.4. Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable no uso das tecnoloxías dixitais da información e da comunicación para a procura e tratamento guiado da información de modo eficiente e responsable. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> CA4.5. Ler de maneira autónoma textos de diversas fontes, autores e autoras da literatura galega, axustados aos seus gustos e intereses avanzando na construción da súa identidade lectora. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA4.6. Compartir oralmente a experiencia de lectura participando, de forma autónoma, en comunidades lectoras de ámbito escolar. 	OBX7

Contidos

- Estratexias para a procura de información en fontes documentais e dixitais no contorno familiar e social.
- Estratexias de comparación, clasificación e valoración crítica da información.
- Identificación e valoración crítica, de forma autónoma, das mensaxes e da información recollidas e transmitidas de distintas fontes e de distintos tipos de texto.
- Estratexias de elaboración de contidos a partir de información obtida noutros textos coas convencións formais básicas.
- Síntese e reelaboración de coñecementos de forma acompañada e con apoio de modelos.
- Comunicación creativa do coñecemento, con recoñecemento da autoría e respecto pola propiedade intelectual das obras de escritores e escritoras galegos e galegas.
- Utilización progresivamente autónoma da biblioteca e os recursos dixitais da aula ou do centro.
- Utilización das tecnoloxías da información e da comunicación de modo eficiente e responsable para elaborar e presentar as súas producións, adoptando hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable.
- Estratexias para compartir experiencias de lectura que perfilen a identidade lectora.
- Participación activa en comunidades lectoras a través da biblioteca escolar.

Bloque 5. Educación literaria

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA5.1. Ler de maneira autónoma textos de diversos autores e autoras axustados aos seus intereses, facendo valoracións persoais das obras literarias de forma guiada para fomentar o gusto pola lectura e avanzar na construción da súa identidade lectora. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> CA5.2. Compartir a experiencia de lectura, en soportes diversos, participando en comunidades lectoras no ámbito escolar ou social. 	OBX7

▪ CA5.3. Valorar os textos literarios en calquera lingua e a literatura en xeral, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal, utilizando a lectura como fonte de lecer e información.	OBX7
▪ CA5.4. Utilizar, con certa autonomía, as bibliotecas da aula, do centro e as virtuais, como escenario de actividades literarias compartidas.	OBX7
▪ CA5.5. Incorporar a lectura expresiva e a comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar.	OBX8
▪ CA5.6. escoitar e ler textos literarios adecuados á súa idade, que recollan diversidade de autores e autoras, especialmente da literatura galega, relacionándoos en función dos temas e de aspectos elementais de cada xénero literario, e interpretándoos, e relacionándoos con outras manifestacións artísticas ou culturais de maneira acompañada.	OBX8
▪ CA5.7. Producir, de maneira progresivamente autónoma, textos sinxelos individuais ou colectivos con intención literaria, reelaborando con creatividade os modelos dados, en distintos soportes e complementándoos con outras linguaxes artísticas.	OBX8
▪ CA5.8. Recoñecer e interpretar recursos básicos da linguaxe literaria e diferenza das principais convencións formais dos xéneros.	OBX8
▪ CA5.9. Coñecer os diferentes tipos de textos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns e adiviñas.	OBX8

Contidos

- Lectura progresivamente autónoma e comentada de obras ou fragmentos variados e diversos da literatura galega adecuados á súa idade e organizados en itinerarios lectores.
- Progreso na construción da identidade lectora en textos da literatura galega. Estratexias para a expresión de gustos e intereses e para a valoración crítica elemental das obras de forma acompañada.
- Interpretación progresivamente autónoma e compartida das obras literarias en galego a través de conversacións literarias, participando en comunidades lectoras do ámbito escolar e social.
- Valoración dos textos literarios e da literatura en xeral, como vehículo de comunicación, como fonte de coñecemento da contorna, doutros mundos, tempos e culturas e como recurso de gozo persoal.
- Funcionamento da biblioteca da aula ou do centro como escenario de actividades literarias compartidas.
- Lectura expresiva, dramatización o interpretación de fragmentos atendendo aos procesos de comprensión e ao nivel de desenvolvemento.
- Análise acompañada da relación entre os elementos básicos da obra literaria (tema, protagonista, personaxes, trama, escenario) e a construción progresivamente autónoma do sentido da obra.
- Relación entre as obras lidas e outras manifestacións artísticas e culturais do contorno galego.
- Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados.
- Creación de textos literarios de maneira libre, en galego e a partir da apropiación e explotación dos modelos dados.
- Identificación de recursos literarios básicos.

<ul style="list-style-type: none"> Recoñecemento e elaboración guiada de textos literarios en prosa ou en verso (contos, lendas, poemas, adiviñas, cancións e teatro), valorando o sentido estético e a creatividade. Distinción entre os diferentes subxéneros. Coñecemento de lendas galegas, españolas e doutros países. 	
<p>Bloque 6. Reflexión sobre a lingua e os seus usos no marco de propostas de produción e comprensión de textos orais, escritos ou multimodais.</p>	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA6.1. Comparar aspectos básicos das linguas do ámbito escolar e social para acadar unha competencia comunicativa integrada. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA6.2. Producir en galego textos escritos e multimodais coherentes de relativa complexidade, en distintos soportes, seleccionando o modelo discursivo que mellor responda a cada situación comunicativa, progresando no uso das normas gramaticais e ortográficas básicas e mobilizando, de maneira puntualmente acompañada, estratexias sinxelas, individuais ou grupais, de planificación, redacción, revisión e edición. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> CA6.3. Establecer xeneralizacións sobre aspectos básicos do funcionamento da lingua galega de maneira acompañada, formulando hipótese e buscando contraexemplos, a partir da observación, comparación e transformación de palabras, enunciados e textos, nun proceso de produción ou comprensión de textos en contextos significativos. 	OBX 9
<ul style="list-style-type: none"> CA6.4. Revisar e mellorar os textos propios e alleos e emendar algúns problemas de comprensión lectora, de maneira progresivamente autónoma, a partir da reflexión metalingüística e interlingüística e usando a terminoloxía básica adecuada. 	OBX 9
<ul style="list-style-type: none"> CA6.5. Mellorar os textos propios e alleos na súa comprensión mediante o uso autónomo de dicionarios impresos ou dixitais. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> CA6.6. Aplicar os coñecementos sobre as categorías gramaticais e as regras de ortografía, tendo en conta aspectos diferenzas co castelán, para favorecer unha comunicación máis eficaz. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> CA6.7. Sistematizar a adquisición de vocabulario a través dos textos. 	OBX9
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Identificación das similitudes e diferenzas entre as linguas do seu ámbito escolar e social para acadar unha competencia comunicativa integrada e progresar na súa aprendizaxe. Modalidades oracionais en relación coa intención comunicativa. Estratexias para a construción guiada de conclusións propias sobre o sistema lingüístico a través de observación, transformación de enunciados (substitución, inserción, supresión, cambio de orde, manipulación), formulación e comprobación de hipóteses e contrastes co castelán e con outras linguas. Estratexias para o establecemento de xeneralizacións sobre aspectos lingüísticos elementais na estrutura do galego, prestando especial atención ao valor expresivo dos determinantes e ás relacións fundamentais entre os esquemas semántico e sintáctico da oración simple, a partir de metalinguaxe específica elemental. 	

- Aproximación á lingua como sistema con distintos niveis: sons, letras, palabras, oracións e textos. Observación e comparación de unidades comunicativas básicas.
- Mecanismos de coherencia e cohesión elementais, con especial atención ás substitucións pronominais como mecanismo gramatical de referencia interna e á correlación temporal establecida mediante os distintos tempos verbais.
- Mecanismos léxicos básicos para adquisición de vocabulario a través da formación de palabras e enunciados.
- Estratexias de revisión e modificación de textos para mellorar a súa comprensión a través do uso de recursos lingüísticos apropiados.
- Estratexias elementais para o uso progresivamente autónomo de dicionarios, en distintos soportes.
- Estratexias de observación e formulación de xeneralizacións sobre a acentuación.
- Os signos de puntuación como mecanismos para organizar o texto escrito e para expresar a intención comunicativa.
- Recoñecemento das distintas clases de palabras e características do seu uso en situacións concretas de comunicación (substantivo, verbo, adxectivo, preposición, adverbio, pronome e artigo) e utilización das regras ortográficas e de puntuación.
- Procedementos elementais de adquisición e enriquecemento de vocabulario galego a través dos textos.

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na área de Lingua Galega e Literatura desenvolverá o seu currículo e tratará de asentarse de xeito gradual e progresivo nos distintos niveis da etapa as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da área e, en combinación co resto de áreas, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da área e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe, que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da área de Lingua Galega e Literatura e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da área	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2	2	2	1	3	3	3		

OBX3	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4	2-3-5	2	1	1	4-5			
OBX5	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6	3			1-2-3-4	5	2	3	
OBX7	1-4			3	1			1-2-3
OBX8	1-2-4							1-2-3-4
OBX9	1-2	2	1-2		5			
OBX10	1-5	3		3	3	1-2-3		

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- As propostas e o deseño de situacións comunicativas reais, nos ámbitos persoal, social e educativo permitiránlle ao alumnado o progreso na aprendizaxe desta área e o desenvolvemento da súa competencia lingüística en galego. Facilitarase a súa participación activa.
- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmos e promovan o traballo en equipo.
- O deseño de situacións de aprendizaxe contextualizadas, significativas e relevantes, atendendo á súa gradación e complementariedade, servirán para traballar de maneira proporcionada todos os contidos do currículo de Lingua Galega e Literatura durante o ano escolar e para que o alumnado aprenda a expresarse en lingua galega, comprendendo gradualmente este sistema propio e singular de comunicación, de expresión, de identidade e de entender e interpretar a realidade; de tal xeito que o logro dos obxectivos debe producirse de maneira progresiva ao longo da etapa, a partir da articulación, de forma coordinada e interrelacionada, dos saberes de todos os bloques. Promoverase, así mesmo, a interacción comunicativa e a colaboración do alumnado entre si e cos demais axentes que interveñen nos procesos de ensino-aprendizaxe. O traballo interdisciplinar debe achegar un valor engadido ao potenciar o carácter competencial das aprendizaxes.
- A observación e análise en contextos significativos para o alumnado no primeiro ciclo, reflexionando sobre modelos textuais adecuados, dará paso aos avances e complexidades ao longo da etapa cara a unha crecente autonomía na produción e comprensión lingüística, incidindo na aprendizaxe da propia lingua galega. A educación lingüística ten unha dimensión claramente competencial, de aí que a gradación entre ciclos deberá facerse en función da complexidade dos textos, dos contextos de uso, das habilidades de interpretación ou de produción requiridas, da metalinguaxe necesario para a reflexionar sobre os usos, así como do grao de

autonomía conferido ao alumnado. Partirase da diversidade de traxectorias educativas, procurando que a progresión nas aprendizaxes se desenvolva a partir da reflexión, comprensión ou produción.

- A programación de actividades de ámbito dixital debe contribuir á mellora das competencias, á alfabetización mediática e informacional e influír, de xeito significativo, nos procesos de ensino-aprendizaxe; ten que ir acompañada dun cambio de metodoloxía, facilitando a participación activa do alumnado.
- O desenvolvemento da formación lectora implica potenciar a lectura, a comprensión e interpretación de obras próximas aos seus gustos e á súa madurez cognitiva, a dramatización ou interpretación de fragmentos e a creación de textos propios con intención literaria, posibilitando o progreso do alumnado na construción da súa identidade lectora, na comprensión das relacións con outras manifestacións artísticas ou culturais da contorna, de Galicia e do mundo e no coñecemento básico sobre obras representativas tradicionais e actuais da literatura galega, entendendo a literatura galega como parte representativa dunha cultura propia. Neste sentido, as bibliotecas de aula, do centro e as virtuais deberán conformar os escenarios básicos para as actividades literarias compartidas.
- Mobilizaranse as estratexias necesarias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.
- Impulsarase a realización de proxectos significativos para o alumnado de diferentes niveis, en grupos reducidos para favorecer, desde o ámbito da comunicación, a adquisición de competencias clave, e a resolución de problemas de forma cooperativa e en equipo, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.
- Resulta esencial poñer a énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades. A atención á diversidade debe estar presente en todas as accións, medidas e decisións metodolóxicas no ámbito educativo para potenciar a inclusión e permitir dar resposta ás diferentes características e necesidades, motivacións, intereses, ritmos e situacións sociais e culturais de todo o alumnado. Así, o deseño de actividades de aprendizaxe de acceso universal (DUA) para atender mellor á diversidade do alumnado, axudará a desenvolver unha atención individualizada.
- Fomentarase o uso dunha linguaxe, verbal e non verbal, respectuosa coas diferenzas, coa perspectiva de xénero, coa igualdade entre homes e mulleres e coas distintas linguas. É fundamental brindarlle ao alumnado as ferramentas esenciais para a construción de opinións

persoais razoadas, reflexivas e xustificadas; para a resolución dialogada dos conflitos e para a valoración crítica da información, coa finalidade de construír sociedades máis equitativas e democráticas.

- As relacións entre a área de Lingua Galega e Literatura e Lingua Castelá e Literatura, nun contexto de diversidade lingüística servirán de base para unha educación plurilingüe do alumnado. Debe propiciarse un tratamento integrado das linguas como canle relevante para estimular a reflexión interlingüística, xunto coas linguas estranxeiras.
- O progreso nas aprendizaxes da área debe permitirlle ao alumnado responder a situacións comunicativas reais nos ámbitos persoal, social e educativo. De aí que a programación de aula deba vertebrarse ao redor de situacións de aprendizaxe representativas e contextualizadas.